

Rahoton ‘Yancin Gudanar Da Addini A Duniya Na 2013

Rahoto Kan Nijeriya
Bayanin Shugaba A Ta’afaice

Tsarın mulki da sauran dokoki da kuma manufofi na kare ‘yancin gudanar da addini. Gwamnatin Tarayya ba ta hana tsare mutane da hani ga kungiyoyin addinai ba, kamar yadda aka bayar da rahotannin gudanar da su, a wadansu jihohi da kananan hukumomi ba. Gwamnatin Tarayya ta kuma kasa yin komai, wajen hanawa ko kuma dakatar da tashe-tashen hankulan da suka shafi addini, sai dai wadansu lokuttan da ake gudanar da bincike, da gurfanar da masu laifi a gabon kotu, da kuma hukunta wadanda aka samu da laifin cin mutuncin ‘yancin gudanar da addini, da wani lokacin ta kan fuskanci tashin hankula da mugunyar manufa.

Akwai rahotannin cin mutuncin al’umma ko nuna bambanci saboda addinin da suke bi, ko imaninsu, ko kuma gudanar da addinin. Wadansu shugabannin Musulmai da Kiristoci, sun bayyana cewa, fungiyar ta’addancin nan, da aka sani da sunan Boko Haram, na neman haifar da rashin zaman lafiya, tsakanin Musulmai da Kiristoci, a jihohin arewaci da tsakiya, inda ake amfani da dokokin gargajiya, da nuna bambancin amfani da su, da kuma mummunar gasa kan filaye, dake kawo zaman dar-dar tsakanin kabilu da addinai. A kuma yankunan da ake samun hakan, fungiyar Boko Haram, na kokarin tilasta wa wadanda ba musulmai ba, na da tuba, da kuma harin muslimin da ba su bin akitarsu ta musulunci, ko goyon bayan abubuwan da suke yi. Duka muslimin da kiristocin sun fama da kunci, idan suka canja addininsu.

Ofishin jakadancin Kasar Amirka, da kuma babban ofishin jakadancinta, suna tantaunawa da kuma bayar da shawarwari game da ‘yancin gudanar da addini, da yin hakuri da gwamnati, da addinai, da kungiyoyin al’umma, da kuma shugabannin gargajiya. Jami’an gwamnatin Amirka, na tantauna al’amurran fungiyar Boko Haram, a manyan tarurruka hadin gwiwa. Tawagar Kasar Amirka, dake kawo ziyarce-ziyarce, ciki har wadda ta zo karkashin jagorancin Karamin Sakataren harkokin siyasa, da Mataimakin Sakataren harkokin Nahiyar Afrika, sun tayar da maganar ‘yancin gudanar da addini, tare da jami’an jihohi da tarayya. Ofishin jakadancin ya sadu da mutanen da aka tilasta barin muhallinsu, da Hukumar Ci Gaban Kasashen Duniya ta Kasar Amirka, (USAID), kan fasada ayyukan inganta hakuri da junna, a jihohin arewacin kasar shida.

Sashe na I. Kiyasin Addinai

Gwamnatin Kasar Amirka ta kiyasta jimlar yawan jama'ar kasar ya zuwa miliyan 174, da dubu 500, (a watan Yulin 2013). Mafi yawan masu lura da al'amurra, sun kiyasata cewa, kashi 50, cikin 100 Musulmai ne, sai kashi 40, cikin 100, na Kiristoci, da kashi 10, cikin 100, na wadanda ke gudanar da addinan gargajiya. Manyan kungiyoyin musuluncin sune 'yan Sunnah, dake da rassa, ciki har da na Tijaniyah da Qadiriyah. Akwai ma na kungiyoyin Shia da Izala ('yan Salafi), dake bullowa. Kungiyoyin kiristoci sun hada da na Katolika, da Anglican, da Baptist, da Methodist, da Presbyterian, da masu wa'azi, watau Evangelicals da kuma na zamani, watau Pentecostals, da kuma na darikar The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, watau (Mormons). Kungiyoyin dake tare sun kunshi kasa da kashi biyar cikin 100, na yawan jama'a, cikinsu har da Yahudawa, da masu bin darikar Jehovah, da Bahais, da wadanda ba su ma da addinin.

Kabilun Hausa-Fulani da Barebari, sun fi yawa, a jihohin musulmin dake Arewa. Har ila yau, akwai kiristoci da musulmi dake zaune a Arewacin, da kuma kiristocin da musulmi da yawansu ya zama daya, dake zaune, a tsakiyar Nijeriya, da Babban Birnin Tarayya, da jihohin kudu masu yammaci, inda kabilar Yarbawa suka ta fi yawa. Yayinda mafi yawan kabilar Yarabawa suka kasance musulmi ko kiristoci, wadansu na bin addinan gargajiyar kabilar Yarabawar. A jihohin kudu maso gabas kuwa, inda kabilar Igbo suka fi yawa, akwai mabiyar darikun Katolika, da Anglican, da Methodist, wadansu suke da rinjaye, kodayake, Igbo da dama, na bin addinin na gargajiya da kuma na kiristanci. A yankin Niger Delta kuwa, inda mafi yawansu kabilun Ogoni da Ijaw suka fi yawa, kiristoci sun fi yawa, yayinda an kiyasta yawan musulmi da kashi daya cikin 100. Kungiyoyin darikun addinan zamani, watau Pentecostal, na bunkasa, matuka, a tsakiya da kuma kudancin yankunan. Kungiyar Ahmadiyya ba su da yawa, a biranen Lagos da Abuja.

Sashe Na II. Matsayin Girmawar da Gwamnati ke yi wa 'yancin gudanar da addini Dokoki/Manufofi

Tsar in Mulki da sauran dokoki da manufofi, gaba daya, na kare mutuncin gudanar da addini. Tsarin mulkin ya umurci gwamnati, da ka da ta yi amfani da wani addini, a matsayin addinin kasa. Tsarin mulkin ya haramta wa gwamnatocin jihohi da kanan hukumomi, da yin amfani da addini, a matsayin addinin yankinsu, ko bayar da wani fifiko ga wani addini ko wata kabilia.

A dokokin Jihar Katsina, an bukaci Makarantun Islamiyya, da masu yin wa'azi da masallatai, da su sami izni daga jiha kafin su fara gudanar da ayyuka. Dokar ta tanadi horon daurin shekara daya zuwa shekaru biyar, ko kuma tarar da ta kai dolar Amirka dubu uku, idan aka saba ma ta.

Tsarın mulki ya tanadar wa kowane kotun jiha, da ta gudanar da aiki, bisa ga tsarin dokokin gargajiyar da ake gudanarwa, a yankin, na tsawon shekaru da yawa. Tsarin mulkin, ya amince, musamman da kotunan sharia, wajen sauraron “shari’un al’umma,” amma, bai ce komai ba, kan yin amfani da kotunan, a shari’un manyan laifuka. Kotunan Sharia, a jihohi 12, na kuma da ikon da za su saurari shari’un manyan laifuka, inda ake da musulmi da kiristoci, kuma musulmi sun amince da wannan; kotunan shariar na iya zartar da hukunci, bisa ga sharuddan dokokin shari’a, ciki har da haddi, da hukunce-hukunce irin su bulala, da yanke hannu, da kuma jefewa, har a mutu. Wadanda ba musulmi ba, na da zabi game da kararrakinsu, idan abin ya shafi shari’a ne, da musulmi. Kotunan gargajiya na sauraren kararrakin musulmi da wadanda ba musulmi ba, wadanda suka amince da su yi amfani da sharuddan kotunan shari’a. Kotunan na shari’a ba su tilasata wa wanda ba musulmi ba, amma, a da, wadanda ba musulmi ba, suna kai kararrakinsu, a kotunan shari’ar, inda suka nuna ana hanzarta yanke hukunci, ba sai mutun ya kashe dimbin kufade ba. Wadanda ke da ja kuma, na dsaukaka kara, har ya zuwa kotuna rukuni uku, na dsaukaka shari’a. Hukunce-hukuncen Kotun Daukaka Karar Sharia (sune kan gabon duk wata kotun shari’a), a bayyane, ana iya dsaukaka kara har ya zuwa Kotun Daukaka Kara ta Tarayya, da kuma Kotun Koli, kodayake har yanzu ba a samu haka ba.

Duk da irin yadda lafazin tsarin mulki yake, na goyon bayan wata kotun addini, da hanin yin amfani da kotun shari’a, ba tare da rashin amincewa ba, dokokin Jihar Zamfara, sun bukaci kotun shari’ar da ta saurari dukan kararrakin manyan laifukar da suka shafi musulmi. Hukumar Harkokin Addini, ta Jihar Zamfara, ke gudanar da harkokin addini da na wa’azi, da bayar da lasisi ga limamai, da dukan kokarin warware matsalolin addini, a jihar. Jihohin Bauchi, da Borno, da Kaduna, da Kano, da Katsina, da kuma Yobe, na kuma ci gaba da yin amfani da ma’akatu ko hukumomin harkokin addini, yayinda sauran gwamnonin jihohi, da dama, ke nada masu bayar da shawarwari, na musamman, game da harkokin addini.

Kungiyoyin kiristoci da musulmi, dake da fudurin giggina sababbin mujami’u da masallatai, dole su yi rajista da Hukumar Rajistar Kamfanoni ta Kasa.

Duka gwamnatocin tarayya da jihohi, na daidaita gudanar da addinai a makarantun gwamnati. Tsarin mulki ya bayyana cewa, makarantun ba sai sun bukaci dalibai da su ri’ka koyon manhajar addinin kowane addini ba, sai na su. Jami’an jihohi da shugabannin addinai sun ce dalibai na da ‘yancin da za su bukaci malami addininsu, da ya koyar da su darussan addini.

Harkokin Gwamnati

Akwai rahotannin tsarewar da wadansu jihohih da kananan hukumomi, da rashin kariyar gwamnati ga wadanda suka tayar da hankalin addini. Bugu da kari, wadansu jihohin, da kananan hukumomi, na takaita ‘yancin harkokin gudanar da addinin dake shafar kowane mai addini. Wadansu jihohin da kananan hukumomi sun ce, sun gitta iyaka game da harkokin addini, domin magance tashin hankula da tsaron lafiyar jama'a.

A wadansu jihohin, gudanar da harkokin shari'a, irin su ware maza daga mata, a makarantun gwamnati, da wuraren shan magana, da wurin zabe da kuma safarar jama'a, na muzanta wa ‘yan tsirarun a ba musulmi ba. wadansu fungiyoyin kiristoci sun ce, ma'aikatun harkokin addini, a wadansu jihohin, na mayar da hankali ne ga musulmi, kadai, kuma wannan ya sa ana amfani ne, da wani addini, a matsayin addinin jiha.

Babu wani rahoto game da kotunan shari'a, da suka saurari wata kara, ba bisa ka'ida ba, a wannan shekarar. A ranar 20 ga watan Nuwamba, wata babbar kotun shari'a, a Jihar Bauci, ta yanke hukuncin kisa kan wani mutum, saboda aikata laifin fyade. Amma, mai laifin ya dsaukaka karar hukuncin, zuwa Kotun Daukaka Kara ta Jihar Bauci. Ba a kuma tsayar da ranar jin wannan karar ba, a wannan shekarar. Mai laifin, wanda yake a kason ‘yan sanda, tun lokacin da aka fara shari'ar, a 2011, ya kuma gabatar da bukatar da a bayar da shi beli, a Babbar Kotun Jihar Bauci, a watan Nuwambar. Har ya zuwa karshen shekarar ba a bayar da belin ba. Kotunan Sharia na ci gaba da sauraren kararrakin al'umma, kamar yadda doka ta tanada.

Gwamnatocin jihohin Bauchi, da Zamfara, da Neja, da Kaduna, da Jigawa, da Gombe, da kuma Kano, na bayar da kudafe ga fungiyar gudanar hukunce-hukuncen shari'a, da ake kira Hisbah, wadanda ke gudanar da dokokin shari'a, babu ji, babu gani. Kungiyar Hisbah ta Jihar Kano, na kara gudanar da harkokinta, a tsaron shekarar, inda ta fara bayyana gangamin “maido da da'a,” a watan Satumba. A wani lokacin jami'an fungiyar ta Hisbar Jihar Kano, kan tsare matan da ake tuhumar karuwai ne; wata kafar watsa labaru ya ta bayyana jami'an Hisbah, sun ce akwai wadanda ake tuhuma da laifin karuwanci har 500, da aka kama, tsakanin watannin Janairu da Oktoba. A cikin watan Oktoba, Kungiyar Hisbah ta Jihar Kano, ta bayar da wata sanarwa ga kafofin watsa labaru, inda take tunatar da maza da mata, da su rika ware juna, wajen yin amfani da abubuwan sufuri, kuma direbobin motocin haya, maza, kada su sanya gajeran wanduna.

Hukumomin jihar ta Kano, na dora matsananciyar tara, da kuma dfauri, game da shan da kuma tallar giya, domin girmama dokokin Shari'a. A ranar 27 ga watan

Nuwamba, Kungiyar Hisbah ta Jihar Kano, ta farfasa kwalaben giya dubu 240, da kwalayen taba har dubu 320, da ta kwace a Birnin Kano.

An bayar da rahoton hukumomi, a wadansu jihohi, na hana iznin gina sababbin wuraren ibadar da ba na addinin wurin ba, ko fadadawa ko yin kwaskwarimar wadanda ake da su. An bayar da rahoton kiristoci sun kai karar jami'an kanan hukumomi, a wuraren da aka fi samun musulmi, a jihohin arewa, da yin amfani da sharuddan yankin, da kuma rajistar muhalli, kan dakatarwa da kuma jinkirta kafa sababbin mujami'u. Ranar 20 ga watan Agusta, Ma'aikatar Kasa da Sifiyo ta Jihar Borno, ta sanar da masu gidajen, a kan Titin Gubio, yankin dake wajen garin Maiduguri, inda ake da dimbin mujami'u, da makarantun addinin kirista, a wurin, cewa, jiha za ta kwace filayensu, domin gina gidaje har dubu. Wannan sanarwar na bukatar masu filayen, da su zo, domin a tantauna da su, game da yi wa filayensu kudade, amma, jami'an gwamnatin ba su gudanar da hakan ba. Lokacin kuma da wata kungiyar kiristoci ta tambaya, sai jami'an Jihar ta Borno suka ce ba su dan da wannan wasifar ba, kuma har ya zuwa karshen shekara, gwamnati ba ta rushe kowane gida ba. Wadansu kungiyoyin na kirista sun ce aikin wani giri ne, na korar su daga muhallinsu.

Kungiyoyin Musulmi na ci gaba da sukar dokokin Jihar Katsina da suke bukatar sai an bayar da lasin kafin a bude makarantun Islamiyya, ko gudanar wa'azi da kuma gina masallatai, kodayake ba a bayar da rahoton cewa an samu wani laifin haka ba. Masu adawar sun bayyana cewa, ana nuna bambanci wajen aiwatar da dokar, domin ba ta shafi kungiyoyin kiristoci ba, kuma, wai, tana takura wa limaman addinin Musulunci dake yin wa'azi, a bayyane, na sukar gwamnati. Gwamnatin jihar dage a kan cewa, wai, tsauraran matakhan game da ilmin addinin Islam da wa'azin na taimakawa, wajen magance cikas ga harkokin tsaro.

Wadansu, da ba musulmin ba, na ci gaba da cewa gwamnati na bayar da kudafe ga kotunan shari'a, wanda ya nuna tamkar an amfani ne da addinin Islam, a matsayin addinin jihar, yayinda gwamnatocin jihohin suka dage a kan cewa, babu wanda ake tilasta wa yin amfani da dokokin kotunan shari'ar, inda suka nuna cewa, ai akwai sauran kotuna. Daya daga cikin kungiyoyin Musulmi, sun yi kukan cewa rashin kawo kararraki gabon kotunan na shari'a, na tauye ma su kokarin gudanar da 'yancinsu na addini.

Gwamnatin Tarayya ta amince da a yi amfani da jiragen sama, domin aikin hajji, a Makka, ga musulmi, da kuma zuwa ziyara a Birnin Jarusalem ko Kasar Rome, ga kiristoci, kuma ana rangwanta kudaden dukan ayyukan. Ta ma ware kudaden tikiti da yin jinga da kamfanonin jiragen saman, na kasashen Saudi Arabia, da Italy, da

ma Israel, don yin ziyarce-ziyarcen. Ita kuma Hukumar Aikin Hajj, ta Kasa, tana shirya wa kusan alhazai dubu 65, da 500, zuwa yin aikin hajjin a Makka. Sai kuma Hukumar Ayyukan Ziyarar Kiristoci, ta Nijeriya, dake tsara wa maziyartan har dubu 30, harkokin tafiye-tafiyensu, zuwa biranen Jerusalem da Rome.

An bayar da rahoton karancin malaman da za su koyer da addin an musulunci da kiristanci, a wadansu makarantun gwamnati. Don haka, dalibai ba su samun cikakken ilmin addini, sai idan sun je sauran makarantun da ba na gwamnati ba, ko kuma a wadansu makarantun. Wata kungiyar Musulmin dake kudanci, ta tabbatar babu wani dalibi, musulmi, dake karatun addinin kirista, sai dai ko yana, ko tana halartar makarantar koyer da kiristancin, mai zaman kanta.

Kodayake babu wata doka da ta hana sanya hijabi, a ranar 5 ga watan Fabrairu, wata shugaban makarantar gwamnati, dake Jihar Lagos, ta yi wa wata yarinya, ‘yar shekaru 11, bulala, kan ba ta cire hijabin da take sanye da shi ba, bayan da aka kammala ajin musulunci, wanda shine, kadai, lokacin da makarantar ke barin a yi amfani da hijabi. A Jihar Lagos, wadansu makarantun gwamnati na barin dalibai su yi amfani da hijabin, idan za su yi sallah ne. a ranar 27 ga watan Mayu, Kungiyar Dalibai Musulmi ta Nijeriya, reshen Lagos, ta gabatar da wata kara, a gabon Babbar Kotun Ikeja, inda take kalubalantar halaccin hanin da ake yi. Amma, daga bisani, bangarorin sun amince da su sasanta, a wajen kotun, bisa ga shawarar alkalin kotun.

Kungiyoyin mabiyar addinin kirista sun bayar da rahoton wadansu jami’an makarantun gwamnatoci, da dama, dake jihohin arewa, dake hanawa ko jinkirta bayar da takardun shaidar digiri da lasin ga daliban addinin kiristanci.

Gazawar Gwamnati

Gwamnatin Tarayya ba ta hanzarta yin komai ba, wajen rigakafi ko dakushe tashe-tashen hankulan kabilanci da addini, kuma sai ta ga dama, take gudanar da bincike, ko gurfanar da wani a gabon kotu, dangane da aikata laifin addini. Har ila yau, gwamnatin ta kasa, wajen kare lafiyar wadanda ake kai wa hari, domin suna yin wani addini, ko domin wadansu dalilai. Gwamnatin ba ta da isassun kayayyaki, da horar da jami’an tsaro, wajen magance harin masu tsauraran ra’ayi, dake arewa, wadanda ke kai hari ga ‘yancin gudanar da addini.

Har yanzu, ba a sake ambatar shari’ar ‘yan sanda biyar ba, da suka yi wa shugaban Kungiyar Boko Haram, Mohammed Yusuf, kisan gilla, a 2011. Kotun ba ta zauna ba, a cikin watannin Fabrairu da Maris da kuma Mayu, da Yuni, da aka kebe, domin ci gaba da shari’ar, bayan da alkalin kotun ya ri’ka mi’ka farar zuwa wurare,

da dama, a 2012. Ba a kuma yi tir da wani ba, ko gurfanar da wani, a gabon shari'a, dangane da munanan hare-hare uku, da aka kai wa shugabannin Musulmi, karshen shekarar 2012.

Kungiyoyin kiristoci na ci gaba da matsa lamba ga hukumomin jiha da kanan hukumomin da ba bayar da kariya, ko wani tallafin bayan tashin rikici, ga al'ummar dake arewa maso gabas, inda fungiyar Boko Haram suka kashe mutanen karkara suka kuma kone masu mujami'o'i, a wannan shekerar.

Wadansu fungiyoyin kiristocin sun bayar da rahoton nuna ma su bambanci da kuma rashin kariyar daga gwamnatocin jihohi, musamman a yankin tsakiyar Nijeriya, inda tashe-tashen hankulan al'umma ya yi katutu, na tsawon shekaru, dangane da rikicin filayen mafiya yawan kiristoci manoma, da makiyaya musulmi. Hukumomin tarayya da jihohi da kanan hukumomi, ba su magance tashin tarzomar siyasa da kabilanci da kuma addini, yadda ya kamata, wanda ke kai wa ga irin wannan tashin hankalin.

An samu shawarwari, da dama, daga kwamitocin gwamnati, game da warware gardandamin kabilanci da addini, a yankin Middle Belt, ciki har da kafa kwamitin binciko gaskiya da sasanta jama'a, da sake rarraba garuruwa, da sanya al'umma ga fadakar da jama'a, da kuma kawo karshen rarrabewa tsakanin 'yan kasa da baki. Nuna bambanci tsakanin 'yan kasa da baki, da kabilan dake zaune a wani wuri, da kuma 'yan kama-wuri-zauna, wadanda suke da tushe, a wani sashe na kasa, ya zama tamkar al'ada. 'Yan kasa da baki kan kasance ba addininsu daya ba. Kanan hukumomi na bai wa 'yan kasa wani fifiko, ciki har da samun damar rike mukaman siyasa, da aikin gwamnati, da rangwamen kudaden karatu, bisa ga takardar shaidar dake nuna cewa su 'yan kasa ne. Gwamnatin tarayya ba ta aiwatar da wata shawara ba, duk da irin kiraye-kirayen da shugabannin siyasa da addinai ke yi.

Ta'addancin 'Yan Tawaye ko dakarun wata kasa ko fungiyoyin 'yan ta'adda.
Kungiyar Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati Wal-Jihad, ko Mutanen da suka dukufa ga yada sakon Annabi da jihadi, (da aka fi sani da sunan Boko Haram, watau "Ilmin Zamani haramun ne" da harshen Hausa), na ci gaba da tabka ta'asa, bisa ga hasashensu na hambare gwamnati da kuma tilasta addininsu, da ra'ayin siyasarsu, a dukan fadin kasar, musamman a arewa. A ranar 13 ga watan Nuwamba, gwamnatin Kasar Amirka, ta saka fungiyar ta Boko Haram cikin jerin sunayen fungiyoyin ta'addanin duniya.

Kungiyar Boko Haram ta kashe fiye da mutane dubu, a wannan shekarar. Kungiyar tana harin dimbin farar da wurare, ciki har da shugabannin addinan kirista da musulmi, da mujami'u da masallatai, inda suke amfani da miyagun makamai, da bom-bom, da nakilyoyi, da kunar-bakin-wake, da motoci, ko bil adama. An yi imanin kungiyar ta Boko Haram ce, ta kai wani harin da aka kai wa Sarkin Kano, a cikin watan Janairu, domin a rufe bakin irin kyamar da yake nuna wa masu tsatsauran ra'ayin na musulunci, kodayake kungiyar ba ta fito ta bayyana cewa ita ce ta yi hakan ba. A ranar 28 ga watan Satumba, kungiyar ta Boko Haram ta kashe, akalla, dalibai musulmi, har 50, a kolejin koyon sana'o'i, dake wani yanin karkarar Jihar Yobe. Bayan wannan da wadansu lokuttan, rundunonin jami'an tsaro suna fama da sukar rashin bayyana a wurare, a cikin hanzari, sai bayan masu kisan gillar sun arce.

Kungiyar Boko Haram ta kuma amince da aikata ayyukan ta'addanci, da dama, a mujami'u da masallatai, inda suke kashe masu ibada, ko bayan sun kammala. Akwai rahotannin kungiyar ta Boko Haram ta kone dimbin mujami'u, mafi yawa, da dare ko lokacin arangama da rundunonin jami'an tsaro. Kungiyoyin kirista sun bayyana cewa, kafofin watsa labaru suna kauce wa bayar da labarun kone mujami'un. Shugabannin kiristoci, da dama, sun bayar da rahoton irin haka da dama, a arewa, inda suke nuna cewa kashi 30 zuwa 70 na ta'asar ana danganta ta da bisa ga tsoron kungiyar ta Boko Haram.

Akwai rahotannin da tabbatar, da dama, inda kungiyar Boko Haram ke kai hari ga wadansu da kuma al'umma, domin addininsu, ciki har da kiristocin dake yankunan karkarar jihohin Borno da Yobe. Wadanda suka tsira da iyalsansu, sun ce mutane, dauke da makamai, sun yi kokarin tilasta masu, da su watsar da addinin kiristanci, da kashe wadanda suka ki rungumar wani addini, nan take. Wata kungiyar kiristocin ta bayar da rahoton an tuhumi dakarun kungiyar Boko Haram da kai hari a kan mafi yawan garuruwan kiristocin dake kusa da garin Gwoza, na Jihar Borno, har sau goma sha daya, inda suka yi kokarin tilasta wa mazauna wurin da gudu, ko su bar addininsu. Akwai kuma wadansu rahotannin, wai kungiyar Boko Haram ta hari wadasu mutanen dake gudanar da ayyukan da suka saba wa musulunci. A ranar 18, ga watan Janairu, an bayar da rahoton wadansu 'yan bindiga-dadi, sun kashe mafarauta 18, dake sayar da halataccen nama, a kasuwar Damboa, kusa da babban Birnin Maiduguri, na Jihar Borno. Har ila yau, a watan na Janairu, wadansu 'yan bindigar sun kashe mutanc biyar, dake caca, a gefen hanya, a Jihar Kano.

Kungiyoyin al'umma, da kafofin watsa labaru da 'yan siyasa, sun bayyana cewa, kungiyar ta Boko Haram ta kashe musulmi fiye da kiristoci, domin babban

tunaninta shine na hallaka mafi yawan musulmi, a Arewa, kuma sun fi kai hari ga makarantu, da rundunonin jami'an tsaro, da ofisoshin gwamnati. A daya daga cikin harin na wata Agusta, fungiyar ta Boko Haram ta kashe fiye da sojoji da 'yan sanda 20, a wani harin da ta kai a kauyen Mallam Fatori dake Jihar Borno. Kungiyar ta Boko Haram ta kuma hari al'ummar musulmin dake taimaka wa rundunoni jami'an tsaro; an samu tabbacin hakan lokacin da aka kai hari a masallaci KonDuga, dake Jihar Borno, inda aka kashe masu ibada har 44, a ranar 11, ga watan Agusta.

Gwamnati ta yunkura dakatare da fungiyar ta Boko Haram, amma, al'amarin ya ci tura. Duk wani yunkurin da rundunonin jami'an tsaro suka yi, a karkashin dokar-ta-bacin da aka sanya, a watan Mayu, a jihohi uku, na arewa maso gabas, na jihohin Borno, da Yobe, da kuma Adamawa, sai ya kasance wani kari ne, na yawan mace-macen da ake yi, domin har 'yan ba-ruwanmu ake kashewa, wajen harbe-harbe, a garuruwan, su kuma jami'an tsaro su ri'ka yin kisan gilla ga wadanda ake tsammanin 'yan ta'adda ne, da kuma tsare su, har sai mace. Shugabannin addinai, da fungiyoyi al'umma da fungiyoyin fafitikar kwatar 'yancin bil adama, sun yi tir da rashin imanin da sojojin gwamnati ke nunawa, wajen fuskantar al'amarin. Wadansu 'yan gudun hijira, fiye da dubu 10, da suka tsere zuwa kasashen makwabta, sun bayar da rahoto bisa ga tsoron fungiyar ta Boko Haram da kuma sojoji, da suka hana su dawowa. Kodayake mafi yawan mazauna wurare sun bayar da rahoton ingancin harkokin tsaro, a wani lokaci na shekarar, a Birnin Maiduguri, inda aka fi yin artabu tsakanin fungiyar ta Boko Haram da jami'an tsaro, fungiyar ta Boko Haram, na ci gaba da cin karensu, babu babbaka, a yankunan karkarar arewa maso gabas, kuma rundunar ta fungiyar Boko Haram sun kara harin da suke kaiwa, a Birnin Maiduguri, a watan na Disamba.

Sashi Na III. Matsayin Mutunta 'Yancin Gudanar da Addini

Akwai rahotannin cin zarafin al'umma ko nuna bambancin addini, da ra'ayi ko gudanar da shi. Domin kabilanci da addini da matsayin kyautata jin dadin tattalin arziki, suna da alaka, wanda da wuya ka bambanta irin cin mutunci, ko nunin bambancin da ake yi wa kabilun ko addini.

An bayar da rahoton cewa, wadansu musulmi ko kiristocin da suke bar addinansu, zuwa wani, na fuskantar bazaraza ko kyama, daga mabiya addinansu, na da. A wadansu jihohin arewa, ana taimaka wa duk wanda ke son ya shiga musulunci, kwarai da gaske, bisa ga yin amfani da hukumar shari'a, wajen samun wasikar sake addinin da zai aike wa iyalansa, wanda kan warware aure ga kiristoci da kuma neman fungiyar Hisbah ta kare su, daga duk wani hari daga iyalansu. Bugu da kari, babu wani shirin da ake yi wa wadanda suka koma addinin kiristanci. A

watan Yuli, wata matar dake zaune a arewacin Jihar Neja, ta shiga musulunci, inda karamar hukuma ta kare lafiyarta, daga fushin mahaifinta, wanda limamin addinin kirista ne, wanda ya ki amincewa da shigarta addinin, ya kuma dage a kan ta tabe, duk da bayanin da ta yi wa jama'a.

Babu wani ci gabon da aka samu, bisa ga binciken kisan kan a 'yan bindiga suka yi wa iyalan wata mata, wadda ta shiga addinin musulunci, daga kiristanci, a 2012. A watan Afrilu, wani shugaban kiristoci, dake wata jiha a arewa, ya bar kasar, na wani dan lokaci, bayan da ya samu sakon barazana, bisa ga goyon bayan yin hakuri a harkar kokarin hadin kan addinai. Ya tuhumi kiristocin yankina, da wannan barazanar, kuma ya ce, sauran kiristoci da musulmi, sun nuna dagewarsu da kuma karfafa hadin kan addinan, wanda wadansu mabiya addinai ke nuna wa matukar kyama.

Musulmi da kiristoci na ci gaba da fargabar hare-haren addini. Jim kadaf, bayan da wani dan fungiyar Boko Haram ya yi funar bakin-waken kashe mutane 22, a tashar motar inda kiristoci ke zama, a Jihar Kano, ranar 18 ga watan Maris, akwai rahotannin da ba gasgata ba, na barazana ga Hausawa mazauna Jihar Abia. Shugabannin kiristoci, da dama, sun fito sun yi kira ga kwantar da hankula, ko tayar da wata tarzoma.

Akwai rahotannin wadansu kiristoci, tare da wadansu mazauna wurare, da suka tsere daga wuraren tashe-tashen hankulan na arewa maso gabashin jihohin Borno da Yobe, a fadin shekarar. Hirar da aka yi da kusan mutane 100, a suka rasa muhallinsu, wanda yanzu suke a Birnin Jos, na Jihar Filato, sun ce, sun bar gidajensu ne, don tsoron fungiyar Boko Haram, da irin yadda ake bi, gida-gida, ana kashe mutane, ko hare-hare kan mujami'u, da dorewar tashin hankali, tsakanin masu tsauraran ra'ayoyi da jami'an tsaron gwamnati.

Yayinda doka ta haramta nuna bambancin addini, wajen bayar da aiki, da sauran harkoki, fungiyoyin addinai, na ci gaba da cewa, wadansu hukumomi na nuna bambanci, a wuraren ayyuka, bisa ga addini. An bayar da rahoto mata, musulmi, dake kudu, na ci gaba da fuskantar rashin aiki, a hukumomi, musamman wadanda suka shafi harkokin yau da kullum. Shawarar da wata fungiyar musulmi ta bayar, ta sanya wadansu manyan bankuna uku, su rika amfani da hijabi, (na rufe gashin kai), a matsayin tufafin ofis, a wannan lokacin.

Hukumar Hadin Kan Addinai, ta Nijeriya, (NIREC), wata fungiya mai zaman kanta, da ta funshi shugabannin kiristoci 25, da musulmi 25, ta shawarci gwamnati, kan hanyoyin magance tashin hankali tsakanin al'umma. Gwamnatin

Tarayya, ta fito fili, tana taimaka wa kokarin hukumar ta NIREC, amma, hukumar tana taro ne, sau daya, a shekara. Shugabannin kiristoci da musulmi, da dama, na nuna damuwarsu da kukan shugabancin hukumar ta NIREC. Kodayake shugabannin addinan, da dama, sun fito fili, suna taimaka wa hakuri da juna, da hanyoyi warware rashin zaman lumanar addinai, wadansu sunce, ana yi wa juna kallon hadarin-kaji, tsakanin shugabannin kiristocin da musulmi, (da kuma rashin jittuwa, a tsakanin addinan), da kuma barazana kan kokarin da ake yi.

Wani lokaci, al'umma na kyamar wadsanda ba su yarda da Allah ba. Alal misali, an bayar da rahoton wadansu kiristoci biyu, da wani musulmi, da suka yi riddar cewa babu Allah, amma, suka ci gaba da zuwa wuraren ibada, saboda tsoron iyalansu za su kyamace su, kuma za su fuskanci mawuyacin hali daga makwabtansu.

Sashi Na IV. Manufofin Kasar Amirka

Ofishin Jakadancin Kasar Amirka, na bunkasa 'yancin gudanar da addini da hakuri da juna, a tarurukan da yake yi da gwamnati da addinai, da fungiyoyi da kuma shugabannin al'umma. Jakada kan shirya, ya kuma halarci tarurukan bakki, tare da jami'an gwamnati, ciki har da Karamin Sakataren Harkokin Siyasa da Mataimakin Sakataren Harkokin Nahiyar Afrika. wadsannan jami'an, na taimaka wa jami'an hukumomi, irin su Ma'aikatar Harkokin Kasashen Waje, da na Ofishin Mai Bayar da Shawarar Harkokin Tsaro, domin magance tashe-tashen hankulan addini, da yin kira ga gurfanar da wanda ya tayar da hankalin. Sauran bakin jami'ai fiye da 10, na gwamantin Amirka, suka sadu da fungiyoyin jama'a, da shugabannin addinai, ciki har da Kungiyar Kiristoci ta Nijeriya, da Majalisar Kolin Harkokin Musulunci ta Kasa, domin ji da kuma nuna goyon bayansu, game da abubuwan dake faruwa. A wani taron da Shugaba Jonathan, Shugaba Obama ya bayyana goyon bayan kasar ta Amirka, ga kokarin Nijeriya, na tarwatsa fungiyar Boko Haram da jadadda muhimmancin cikakken fudurin da zai mutunta 'yancin dan adam, don samun nasarar wannan kokarin, kamar yadda Sakataren Gwamnatin Amirka, Kerry, ya yi, tare da ministan harkokin kasashen wajen Nijeriya. Jami'an gwamnati, sun mayar da martani, tare da goyon bayan 'yancin gudanar da addini da rokon Kasar Amirka, da ta taimaka wa Nijeriya wajen magance ta'addancin fungiyar Boko Haram.

A watan Agusta, Babban Ofishin Jakadancin Amirka, dake Lagos, ya kira bude bakin lokacin azumi, na dukan addinai, don inganta fahimtar juna. Masu jawabi a wajen, sun mayar da hankali ne, ga tushen hakuri da juna, da zaman lafiyar addinin Islam, da yin tir da tashin hankali. Babban jami'in ofishin na jakadancin Amirka, dake Lagos, ya tantauna game da hakuri da juna, da kuma gina dandamali, da dama, a dfaukacin shekarar, tare da shugabannin fungiyoyin addinan zamani,

watau Pentecostal Christian movement, dake yaduwa, da shugabannin kiristoci, da kuma manyan malaman addinin Islam. Wani jami'in ofishin jadakancin ya lura cewa, an sha alwashin dangane da hakuri akan addini, da dankon zumunci, tsakanin mabiya addinai, a Nijeriya, a lokacin watan na Agusta, when 25 embassy volunteers served meals to needy youth and Muslims at an iftar.

Hukumar USAID za ta ci gaba da hada hannu da Cibiyar Hadin Kan Addinai, dake Jihar Kaduna, game da tsarin taimaka wa fungiyoyin hadin addinai, da karfafa wa al'umma kwarin gwiwa da tallafa wa tantaunawar hadin kan addinan, a jihohi shida na arewaci da kuma tsakiya.

Wakilan ofishin jakadancin kasar ta Amirkia, sun taimaka wa tantaunawar ta hadin kan addinai, da tarurruka tare da mutanen da 'yan fungiyar Boko Haram suka kora da mazauninsu, a wani babban taro kan tarzomar al'umma, da gwamnatin Jihar Filato ta gayyata, da kuma tantauna dar-dar na addini, dake dakushe kokarin da shugabannin addinai da al'umma da malaman manyan makarantu ke yi, a manyan tarurruka da bincike-bincike, da dama, da aka gabatar a Birnin Abuja.

Ofishin jakadancin da karamin ofishinsa, sukan watsa bayanai kan 'yancin gudanar da addini, ga manema labaru, da malaman manyan makarantu, da 'yan kasuwa, da fungiyoyin al'umma, da malamai da dalibai, da jami'an gwamnati da sooji da limamai da kuma sarakuna.

A bincika Karin bayani a yanar-gizo mai suna:

<http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm#wrapper>